

## Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

| Wymagania na poszczególne oceny                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| na ocenę dopuszczającą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | na ocenę dostateczną                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | na ocenę dobrą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | na ocenę bardzo dobrą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | na ocenę celującą                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | uczeń z dostosowaniem<br>(czcionka prac pisemnych w powiększonej czcionce)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <b>1. Mapa Polski</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i></li> <li>• wymienia elementy mapy</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i></li> <li>• odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej</li> <li>• podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych</li> <li>• wymienia różne rodzaje map</li> <li>• odczytuje informacje z planu miasta</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie</li> <li>• stosuje legendę mapy do odczytania informacji</li> <li>• odczytuje skalę mapy</li> <li>• rozróżnia rodzaje skali</li> <li>• oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy</li> <li>• odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej</li> <li>• wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta</li> <li>• przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe</li> <li>• rysuje podziałkę liniową</li> <li>• wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę</li> <li>• oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej</li> <li>• wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa</li> <li>• wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim</li> <li>• wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową</li> <li>• przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych</li> <li>• oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej</li> <li>• oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej</li> <li>• oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej</li> <li>• rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu</li> <li>• rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej</li> <li>• omawia zastosowanie map cyfrowych</li> <li>• podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• posługuje się planem miasta w terenie</li> <li>• podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści</li> <li>• czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego</li> <li>• projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• z pomocą nauczyciela i słów kluczy wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i></li> <li>• wskazuje elementy mapy</li> <li>• wskazuje na mapie/schemacie wysokość bezwzględną obiektów</li> <li>• wskazuje i nazywa mapę turystyczną, samochodową i plan miasta</li> <li>• z pomocą nauczyciela odczytuje informacje z planu miasta</li> </ul> |
| <b>2. Krajobrazy Polski</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i></li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• podaje różnicę między krajobrazem</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Uczeń:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>Uczeń:</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia składniki krajobrazu</li> <li>wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy</li> <li>wymienia pasy rzeźby terenu Polski</li> <li>wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie</li> <li>wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego</li> <li>wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego</li> <li>wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie</li> <li>odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim</li> <li>wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką</li> <li>wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką</li> <li>podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy</li> <li>określa położenie Warszawy na mapie Polski</li> </ul> | <p>naturalnym a krajobrazem kulturowym</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski</li> <li>przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji</li> <li>omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego</li> <li>wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego</li> <li>przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej</li> <li>wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej</li> <li>opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego</li> <li>wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej</li> <li>przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej</li> <li>omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu</li> <li>opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz</li> <li>przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim</li> <li>opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego</li> <li>przedstawia wpływ łądolodu na krajobraz pojezierzy</li> <li>omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej</li> <li>przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy</li> <li>omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej</li> <li>charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej</li> <li>omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych</li> </ul> | <p>szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach</li> <li>wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne</li> <li>wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie</li> <li>wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim</li> <li>charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej</li> <li>opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy</li> <li>omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki</li> <li>opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej</li> <li>opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy</li> <li>prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły</li> <li>przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego</li> <li>przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy</li> <li>analizuje na podstawie dodatkowych Źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej</li> <li>planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie</li> <li>przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka</li> <li>analizuje na podstawie dodatkowych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>własnymi słowami opisuje znaczenie terminu <i>krajobraz</i></li> <li>wskazuje składniki krajobrazu</li> <li>wskazuje trzy elementy krajobrazu najbliższej okolicy</li> <li>wskazuje i przyporządkowuje podane nazwy pasów rzeźby terenu Polski</li> <li>wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie</li> <li>wskazuje elementy krajobrazu nadmorskiego</li> <li>wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie</li> <li>odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim</li> <li>wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką</li> <li>z pomocą nauczyciela odczytuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką</li> <li>wskazuje na mapie nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy</li> </ul> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy</li> <li>wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską</li> <li>wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej</li> <li>wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską</li> <li>wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej</li> <li>określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>określa na podstawie mapy położenie Tatr</li> <li>wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr</li> <li>wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego</li> <li>omawia cechy pogody w górach</li> <li>wymienia atrakcje turystyczne Tatr</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej</li> <li>charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach</li> </ul> | <p>kulturowego Wyżyny Lubelskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd</li> <li>przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich</li> <li>opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr</li> </ul> | <p>Źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd</li> <li>wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje położenie Warszawy na mapie Polski</li> <li>wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską</li> <li>wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską</li> <li>wskazuje na rysunku/schemacie gleby i dwie główne uprawy Wyżyny Lubelskiej</li> <li>wskazuje na mapie położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>wskazuje na mapie nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>wskazuje dwa zwierzęta żyjące w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</li> <li>wskazuje na mapie położenie Tatr</li> <li>wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie</li> </ul> |
| <b>3. Łądy i oceany</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na globusie i mapie Świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>podaje przyczyny odkryć geograficznych</li> <li>wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i morskie</li> </ul>                                                                                                                         | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej</li> </ul>                                                                                                                                                               | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach</li> </ul>                                                                                                                                  | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na globusie i mapie Świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

|                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                |                                                                                                           |                                                                                               |                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie</li> <li>wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie</li> <li>porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów</li> <li>wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych</li> </ul> | na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia znaczenie odkryć geograficznych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>łączy nazwy kontynentów i oceanów z obiektami na globusie i mapie</li> </ul> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

#### 4. Krajobrazy Świata

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda i klimat</i></li> <li>wymienia składniki pogody</li> <li>wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej</li> <li>rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</li> <li>wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i></li> <li>wskazuje na mapie strefy sawann i stepów</li> <li>wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem</li> <li>wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi oraz strefy krajobrazowe Ziemi</li> <li>odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu</li> <li>wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej</li> <li>omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza</li> <li>wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów</li> <li>porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym</li> <li>wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych</li> <li>przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>oblicza średnią roczną temperaturę powietrza</li> <li>oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku</li> <li>oblicza roczną sumę opadów</li> <li>prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</li> <li>porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów</li> <li>omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych</li> <li>omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi</li> <li>porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt</li> <li>analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu</li> <li>przedstawia podobieństwa i różnice</li> </ul> | <p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>wskazuje składniki pogody</li> <li>wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej</li> <li>wskazuje nazwy warstw lasu liściastego i mieszanego i łączy je z ilustracją</li> <li>wskazuje na rysunku po dwie rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych</li> <li>wskazuje na mapie strefy sawann i stepów</li> <li>wskazuje na rysunku/zdjęciu po dwa gatunki roślin i zwierząt</li> </ul> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>• wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i></li> <li>• wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich</li> <li>• rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga, tundra, wieloletnia zmarzlina</i></li> <li>• wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry</li> <li>• rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry</li> <li>• wskazuje na mapie Himalaje</li> </ul> | <p>strefy lasów liściastych i mieszanych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej</li> <li>• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i></li> <li>• omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów</li> <li>• opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego</li> <li>• wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego</li> <li>• wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry</li> <li>• wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje</li> <li>• charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>• charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego</li> <li>• charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów</li> <li>• omawia klimat stref pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• omawia rzeźbę terenu pustyni gorących</li> <li>• omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego</li> <li>• charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry</li> <li>• charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach</li> </ul> | <p>pustyni gorących i pustyni lodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej</li> <li>• porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry</li> <li>• analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności</li> <li>• wykazuje związek między położeniem wybranych krajobrazów na kuli ziemskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazów</li> </ul> | <p>między krajobrazami pustyni gorących i pustyni lodowych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach</li> </ul> | <p>charakterystyczne dla sawann i stepów</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• wskazuje na rysunku po dwie rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych</li> <li>• wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich</li> <li>• wskazuje po dwie rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wskazuje na rysunku gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej</li> <li>• wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry</li> <li>• wskazuje na rysunku/zdjęciu gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry</li> <li>• wskazuje na mapie Himalaje</li> </ul> |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|